

грунтованого узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища; вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку тощо [1].

Таким чином, в Україні є всі потенційні можливості налагодження виробництва легкових автомобілів, в тому числі акумуляторних, собівартість яких була б значно меншою від марок іноземного виробника. Випуск та реалізація яких сприяла б відновленню відповідного сегменту економіки, що призупинило б збільшення росту викидів вуглекислого газу та похідних шкідливих речовин в атмосферне повітря та сприяло б зменшенню захворюваності населення на астматичні, алергічні та інші легеневі хвороби. І, як наслідок, дія зазначених принципів та положень Закону не тільки існувала б *de jure*, але і *de facto*.

Література

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України.– 1991.– № 41.– Ст. 546.
2. Plunkett Research. Automobiles and Truck Trends.– [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.plunkettresearch.com/automobiles-trucks-market-research/industry-trends>.

УДК 342.95 (043.2)

Музичук О.М.,
д. ю. н.,

Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків, Україна

ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Важливим для функціонування адміністративно-правового механізму контролю за діяльністю правоохоронних органів є уточнення системи його принципів, відповідно до яких він повинен здійснюватися. Ця тематика на достатньому рівні розроблена у науковій літературі, оскільки у кожній другій науковій праці у формі монографії чи наукового посібника, а також у кожній третій праці у формі наукової статті автори

визначають поняття та види принципів того чи іншого виду контролю. Проте, дослідження таких принципів та їх нормативне закріплення мають безсистемний характер, називаються їх різні види, деякі із таких принципів ототожнюються із завданнями та функціями. Безсистемний характер розгляду принципів контролю обумовлений й тим, що під час визначення їх переліку автори не беруть до уваги, що вони є похідними від принципів права, принципів державного управління, принципів організації діяльності державного апарату, а їх нормативне закріплення дає змогу розглядати такі як норми-принципи, порушення яких тягне за собою юридичну відповідальність, насамперед, дисциплінарну.

Аналіз законодавчих, законопроектних та наукових положень з питань визначення поняття та видів принципів контролю надав змогу зробити такі висновки:

1. Принципи контролю на достатньому рівні розроблені у науковій літературі, оскільки у кожній другій науковій праці у формі монографії чи наукового посібника, а також у кожній третій праці у формі наукової статті автори визначають поняття та види принципів того чи іншого виду контролю. Проте, дослідження таких принципів та їх нормативне закріплення мають безсистемний характер, називаються їх різні види, деякі із таких принципів ототожнюються із завданнями та функціями. Безсистемний характер розгляду принципів контролю обумовлений й тим, що під час визначення їх переліку автори не беруть до уваги, що вони є похідними від загально-правових принципів права та принципів державного управління.

2. Вони визначаються як першооснови, основні ідеї, вихідні пункти, передумови, вимоги, правила, кожне з яких лише доповнює їх сутність, підсилює їх значення як регуляторів контролю.

3. Науковці визначають вимоги, згідно з якими повинна здійснюватися контрольна діяльність, ознаки принципів контролю та їх призначення.

4. Деякі автори до принципів контролю відносять і такі, що принципами навряд чи можна назвати: виявлення відхилень, забезпечення законності та дисципліни, притягнення до відповідальності, перевірку, тощо, які більш характерні для розуміння його мети та завдань, у меншій мірі – його форм.

5. Більшість із принципів контролю, які визначають науковці, є загально-правовими або принципами державного управління. Такими, на мою думку, є законність, верховенство права, гласність, професіоналізм, централізм, рівність, відповідальність, тощо. Важливість законодавчого закріплення загально-правових принципів та загальних принципів дер-

жавного управління не викликає сумнівів, натомість, що стосується їх закріплення у кожному законодавчому акті, то тут є певні сумніви, оскільки їх сутність та зміст є незмінними. На мою думку, законодавчі акти з питань контролю повинні передбачати лише систему спеціальних принципів, відповідно до яких повинна здійснюватися певна діяльність, зокрема, і контроль. Натомість, ми не виключаємо їх повторюваність. Що стосується загально-правових принципів та загальних принципів державного управління, то вони, на мою думку, повинні бути передбачені окремими, як правило, програмними та концептуальними правовими актами, наприклад, Концепцією правової реформи, Концепцією адміністративної реформи, тощо.

6. Найбільш поширеним серед науковців є підхід, згідно з яким принципи контролю об'єднуються у дві групи: 1) загальні, які є похідними від загально-правових принципів та загальних принципів державного управління; 2) спеціальні, які характерні лише для контролю.

Беручи до уваги вищенаведені методологічні підходи до з'ясування системи принципів контролю, принципи контролю за діяльністю правоохоронних органів, пропонуємо об'єднати у такі групи: 1) основні, які є похідними від загально-правових принципів (пріоритет прав і свобод людини; верховенство права; законність; гласність; рівність; гуманізм; економічність; науковість; взаємна відповідальність); 2) загальні, які є похідними від загальних принципів державного управління та принципів організації та діяльності державного апарату (єдність і поділ влади; поєднання виборності і призначуваності; плановість; системність; поєднання колегіальності та єдиноначальності; субординаційність, професійна компетентність); 3) спеціальні, які характерні для всіх видів контролю (державного, міжнародного, самоврядного, громадського) та їх підвидів залежно від предмету контрольної діяльності, до яких пропонуємо віднести: нормативну урегульованість; незалежність суб'єктів контролю; оперативність (раптовість); спеціалізацію; об'єктивність; деполітизацію та деідеологізацію контролю; доцільність; комплексність; обізнаність; неупередженість; універсальність; результативність; офіційність; принцип взаємодії; раціональності розподілу контролюючих повноважень; відповідальність контролюючого органу.

До загальних ознак принципів контролю пропонуємо віднести наступні:

1. Вони прямо чи опосередковано закріплені в нормативно-правових актах, що дає змогу розглядати їх як норми-принципи, порушення яких тягне за собою юридичну відповідальність, насамперед, дисциплінарну.

2. На відміну від мети та завдань контролю, його принципи у норма-

тивно-правових актах визначені більш послідовно та у переважній більшості з них. Про важливість, яку законодавець відводить правовій регламентації принципів контролю, свідчить те, що їх перелік наводиться в одних із перших за порядковим номером статтях законодавчих актів.

3. Визначають природу, сутність та зміст контролю, його головне призначення.

4. Стосуються всіх напрямків діяльності контролюючих органів, визначають організаційно-правові основи їх побудови та функціонування.

5. Є обов'язковими для виконання, забезпечують його дієвість та ефективність.

6. Відображають найбільш загальні риси контролю.

7. Їх основним призначенням є узаконення та упорядкування контрольних дій, позаяк вони визначають основи, ідеї, правила та вимоги, відповідно до яких повинен здійснюватись контроль.

Підводячи підсумок розгляду принципів здійснення контролю за діяльністю правоохоронних органів, пропонуємо визначити такі як основні вимоги та правила, що прямо чи опосередковано закріплені в нормативно-правових актах, обов'язкові для виконання його суб'єктами, визначають природу, сутність та зміст контролю, його головне призначення, стосуються всіх видів, форм, напрямів та методів контрольної діяльності, організаційно-правових основ утворення та функціонування його суб'єктів, порушення (недотримання) яких тягне за собою юридичну відповідальність.

УДК 343.125 (043.2)

Назаров В.В.,
д. ю. н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА ДЕЯКИХ ВИДАХ ТРАНСПОРТУ

Роль транспорту в будь-якій країні важко переоцінити. В Україні, з урахуванням її території, транспорт – ключова ланка не лише для економічної, але і для соціальної сфери. Разом з тим, транспорт стає середовищем "господарської" діяльності різних кримінальних угруповань, об'єктом незаконного перевезення наркотичних речовин, вогнепальної зброї, алкогольної продукції, нападів з метою захоплення вантажів, транспортних засобів, а іноді і людей в якості заручників.